

Gyvybės ceremonija

Susirinkimų kabinete pietavome kartu su kitomis penkiomis merginomis iš to paties skyriaus, ir staiga viena jaunesnė kolegė padėjo savo lazdeles į šoną ir pažvelgusi į mus tarė:

– Girdėjot – mirė ponas Nakao iš Bendrųjų reikalų skyriaus.

Mes visos vienu metu sužiurome į ją:

– Ką? Tikrai?

– Regis, jį ištiko infarktas.

Man prieš akis iškilo geraširdiška pono Nakao šypseną. Jis buvo žmogus švelnaus būdo ir nepriekaištingų manierų. Elegantiškas, šiek tiek žilstelėjęs pusamžis vyriškis, kuris visuomet mus pavaišindavo saldumynais, gautais iš klientų. Buvo praėję vos keleri metai nuo tada, kai jis oficialiai išėjo į pensiją.

– O juk buvo dar toks jaunas...

– Iš tiesų... Kada tai nutiko?

– Regis, mirė užvakar. Šįryt firmoje sulaukėme skambučio – ceremonija vyks šį vakarą. Sakė, velionis būtų norėjęs, kad kuo daugiau iš mūsų dalyvautų.

– Tuomet šiandien verčiau šiek tiek mažiau valgysiu. Gal susilaikysiu nuo deserto.

Aš ir mano vienmetė kolegė susidėjome dar nepradarytus pudingo desertus atgal į plastikinius kombinio* maišelius. Metais vyresnė kolegė, valgydama mėsos ir bulvių troškinį, tarė:

– Kaip manot, ar ponas Nakao skanus?

– Gal, sakyčiau, kiek kietokas? Juk buvo lieknas ir raumeningas.

– Kartą esu valgiusi vieną tokį panašaus sudėjimo kaip ponas Nakao ir, žinokit, buvo visai gardus. Buvo šiek tiek sunkokas kramtyti, bet toks, kaip čia pasakius... gana švelnaus skonio.

– Tikrai? Be to, juk sakoma, kad iš vyrų ir sultinys skanesnis išeina.

– Iketani, tu juk irgi eisi, ar ne? Į gyvybės ceremoniją? – paklausė manęs kolegė, padėdama į šalį savo maišelį su pudingu.

– Emmm... Na... Nežinau, – atsakiau miglotai ir, gūžtelėjusi pečiais, lazdelėmis bedžiau į savo noriben** dėžutę, kurią nusipirkau greta esančiame kombinyje.

* Visą parą dirbanti maisto ir būtiniausių buities prekių parduotuvė. (Čia ir toliau – vertėjos pastabos.)

** Klasikinis japonų pietų valgis, kurį sudaro ryžiai, džiovinto tuno drožlės, sojų padažas ir džiovinti jūros dumbliai.

– Bet kodėl gi?.. A, žinau! Gal tu kartais viena iš tų, kurie nelabai mėgsta žmogieną?

– Ne, ne, tikrai ne dėl to. Tiesiog pastaruoju metu skrandis kažkoks apsunkęs ir dar tos mano dienos...

– Menstruacijos? Na, tada suprantama, – palinksėjo įtikinta kolegė.

– Bet juk pastoti galima net ir menstruacijų metu. Tikrai turėtum sudalyvauti gyvybės ceremonijoje. Juk visai nemaža tikimybė, kad būsi apvaisinta, kaip manai?

Aš nusijuokiau, stengdamasi nesureikšminti šios temos, ir arbata iš plastikinio buteliuko užsigėriau keptą žuvį, ant kurios buvau užpylusi akivaizdžiai per daug padažo.

Kai buvau maža, žmogieną buvo draudžiama valgyti. Jei gerai atmenu, tikrai taip buvo. Paprotys valgyti žmogieną dabar taip giliai įsišaknijęs mūsų visuomenėje, jog kartais jau nebesu tikra, kaip būta anksčiau. Bet prieš trisdešimt metų, kai dar lankiau darželį, tikrai taip buvo.

Kartą, kai darželio autobusu važiovome namo, visiems mums nusibodo žaisti žodžių žaidimą, todėl ėmėme vardyti, ką norėtume suvalgyti.

– Debesį. Jis toks purus ir skaniai atrodo.

– Vabzdį čiuožiką! Jis turėtų būti saldaus skonio.

Tuomet vienas vaikas tarė:

– Dramblį. Nes jis labai didelis ir jį suvalgius pilvas būtų tikrai pilnas.

Po šio besočio vaiko pasisakymo visi vienas po kito ėmėme vardyti gyvūnus:

– Gerai, tada aš – žirafą!

– O aš – beždžionę!

Atėjus mano eilei, mėginau leptelėti ką nors panašiai šmaikštaus kaip mano geriausia draugė, kuri pasakė „beždžionė“, ir per daug negalvodama išpyškinau:

– Tuomet aš – žmogų.

Bet po šių mano žodžių visas autobusas tiesiog nuščiuvo.

– Ką?!

– Kaip siaubingaaa!

Net mano draugė, kuri buvo paminėjusi „beždžionę“, garsiai verkdamą ir kūkčiodamą trūkinėjančiu balsu pratarė:

– Maho, kaip tu gali kalbėti tokias baisybes?!..

Autobuse įvyko kažkokia grandininė reakcija – visi vienas po kito pratrūko verkti ir kilo siaubingas triukšmas. Išgirdusi, kas nutiko, mokytoja visiškai persimainė ir griežtai prabilo:

– Maho, šiukštu neturėtum sakyti tokių dalykų, netgi juokais! Už tokias šnekas gali užsitraukti bausmę iš aukščiau!

Aš susikrimtusi susigūžiau į kamuoliuką. Bet kad ir kaip galvočiau, niekaip negalėjau suprasti, kodėl beždžionės valgyti galima, o žmonių – ne.

Net ir dabar vis dar aiškiai prisimenu mūsų dažniausiai mielos mokytojos veidą, aptemdytą niekuomet neregėto pykčio debesies, jai už nugaros balsu verkiančius darželio draugus ir neramiai iš priekio į mus žvilgčiojančias rūščias vairuotojo akis, lyg sakančias: „Na ir vaikas...“ Aš visiškai

suakmenėjau iš baimės ir nuleidusi galvą tiesiog sėdėjau, neįstengdama pratariti nė žodžio.

Visi autobusu važiuavę žmonės savo *teisingumu* mane pasmerkė. Išbalusi ir sustingusi iš baimės, jaučiausi visiškai sugniuždyta, ir jeigu tuomet kas nors būtų užrikęs ant manęs, mano didžiulis baimės burbulas būtų kaipmat sprogęs, – visai galimas daiktas, kad būčiau net į kelnaites privariusi.

Bet nuo to laiko žmonija ėmė pamažu keistis. Visame pasaulyje pradėjus nesuvaldomai mažėti gyventojų, imta nerimauti, kad šitaip žmonija gali ir visai išnykti. Šis nerimo jausmas padarė įtaką *dauginimosi* fenomenui, kuris netrukus įgavo tam tikrą socialinio teisingumo formą.

Per pastaruosius trisdešimt metų mes, žmonės, pamažu transformavomės. Nūdien mažai kas dar vartoja žodį seksas. Dabar tai vadinama *apvaisinimu*, kurio tikslas – pastoti ir susilaukti palikuonių, ir tai tapo vyraujančia šių laikų tendencija. O žmogui mirus vietoj laidotuvių tapo įprasta rengti tam tikras apeigines iškilmes, vadinamas *gyvybės ceremonija*. Žinoma, vis dar yra tokių, kurie organizuoja senamadiškas šermenis ir laidotuves, tačiau rengiant gyvybės ceremoniją valstybė skiria finansinę paramą, todėl dauguma renkasi šį variantą kaip pigesnę alternatyvą.

Per gyvybės ceremoniją svečiai vaišinas velionio kūnu, tarp dalyvių ieškodami apvaisinimo partnerio. Kai pora vienas kitą suranda, jie palieka visus svečius ir išeina kur nors į lauką apsivaisinti. Ši ceremonija, pagrįsta gyvybės

pradėjimo iš mirties idėja, puikiai atitiko mūsų – masinės visuomenės – sąmonėje glūdinį norą daugintis.

Man rodos, pastaruoju metu žmonės savo įpročiais ėmė šiek tiek panašėti į tarakonus. Šie parazitai, kiek žinau, taip pat visi kartu suėda savo nugaišusius bičiulius. Bet tai dar ne viskas – esu girdėjusi, kad mirties pavojų pajutęs tarakonas prideda daugybę kiaušinėlių. Be to, nuo senų senovės egzistavo ir gentys, kurios, pagerbdamos savo mirusių, suvalgydavo jų kūnus. Todėl vargu ar teisinga tvirtinti, jog šis paprotys tarp žmonių paplito tik dabar.

Jamamotas prisidėgė „American Spirit“ cigaretę ir nusišypsojo.

– Nori pasakyti, kad vis dar jauti nuoskaudą dėl to, kas nutiko vaikystėje?

Mūsų firmos rūkomasis buvo įrengtas vadinamojo poilsio kambario kamputyje, kuriame stovėjo ir gėrimų automatas bei kelios kėdės. Rūkomojoje erdvėje, atskirtoje stiklais, dažnai susitikdavau su kitų skyrių darbuotojais. Taip ilgainiui ėmiau šnekučiuotis ir su Jamamotu.

Jamamotas buvo neaukštas storuliukas, už mane trejais metais vyresnis – trisdešimt devynerių. Jis buvo geros širdies ir man patiko, kaip manęs klausydavosi, – nors dažnai juokdavosi, niekuomet piktavališkai nesišaipydavo. Dėl to, būdama šalia jo, visada jaučiausi saugiai ir patogiai, o ilgainiui ėmiau su juo dalytis net ir tuo, ko niekam kitam nepasakodavau.

Nepatikliai suraukusi antakius, kramčiau savo cigaretės filtrą.

– Visai ne dėl to, kad jausčiau kokią nuoskaudą. Tiesiog prieš trisdešimt metų vyravo visai kitokia vertybių samprata ir aš tiesiog nebespėju koja kojoni su šiais pokyčiais. Jaučiuosi taip, lyg pasaulis būtų mane išdavęs.

Jamamotas sumirksėjo. Jo akys buvo mažutės ir apvalios, su ilgomis blakstienomis.

– Na, manau, suprantu, ką turi omenyje. Jei jau apie tai prakalbome, kiek atmenu, tais laikais, kai dar lankiau darželį, valgyti žmogieną tikrai buvo draudžiama.

– Matai! Esu visiškai tikra, kad taip ir buvo! Tačiau dabar visi tvirtina, esą tai taip puiku ir sveikintina. Štai ko niekaip negaliu suprasti!

– Na, gerai jau, užteks. O kaip dėl šio vakaro? Eisi į pono Nakao gyvybės ceremoniją?

– O tu?

Jamamotas nebuvo vienas iš tų, kurie griežtai pasisako prieš žmogienos valgymą, bet nebuvo ir didelis jos mėgėjas, todėl aš jausdavausi ramiau, kai jis būdavo drauge. Net ir dabar, kai žmogienos valgymas jau buvo tapęs savaime suprantamu reiškiniu, tebebuvo tam atkakliai besipriešinančių ir opozicine veikla užsiimančių grupių, kurios teigė, kad tai prieštarauja etikai. Tačiau nei Jamamotas, nei aš nebuvo nusiteikę prieš žmogienos valgymą dėl etinių priežasčių. Kalbant apie Jamamotą, būdamas dvylikametis, jis per savo senelio gyvybės ceremoniją apsinuodijo suvalgęs pusžalės mėsos. O aš nemanau, kad valgyti žmogieną

yra labai blogai. Juk būdama maža pati sakiau, kad norėčiau jos paragauti, nors tai ir tebuvo pokštas. Tiesiog apmaudu, kad etikos normos, pagal kurias tąkart buvau nuteista, pasirodė apskritai neegzistuojančios.

– Gal ir eisiu... – tarė Jamamotas, krapštydamasis pakaušį. – Būtų visai smagu, jei pagaliau ką nors apvaisinčiau.

– Tikrai? Tai gal ir man tada eiti?..

Pritrūkusi cigarečių, paėmiau vieną iš Jamamoto „American Spirit“ dėžutės.

– Tau jos patinka? – paklausiau jo. – Kai tokios silpnos, tik dar daugiau jų surūkai, pinigų irgi daugiau išleidi, o galiausiai ir sveikatai kenkia, nemanai?

– Tu tik nesisielok. Man jos patinka tokios, kokios yra. Jis išpūtė dūmą, mėgaudamasis jo skoniu.

Nedaug žmonių tuo metu rūkė, tad visas rūkomasis, atitvertas permatomu stiklu, priklausė tik mudviem su Jamamotu. Ta erdvė buvo mažesnė už vieno tatamio* plotą, ir ilgiau žiūrint pro stiklą imdavo atrodyti, kad esi lyg aukštinė žuvelė akvariume.

Išpūčiau iš Jamamoto pasiskolintos cigaretės dūmus. Skęsdami baltoje rūko migloje ir žvelgdami į ryškų pasaulį už rūkomojo stiklo, šnekučiavomės įvairiomis nereikšmingomis temomis.

Tą vakarą kartu su Jamamotu išsiruošėme į pono Nakao gyvybės ceremoniją. Kadangi šios apeiginės šventės tikslas buvo naujos gyvybės pradėjimas, kūną apnuoginantys

* Japonijoje patalpų plotas skaičiuojamas tatamiais – šiaudiniais kilimėliais grindims užtiesti. Vienas tatamis apytikriai atitinka 180 cm × 90 cm.

drabužiai ir ryški apranga buvo itin mėgstami. Aš vis dar buvau su savo pilku darbiniu kostiumėliu, o Jamamoto vilkėjo raudonais languotais marškiniais ir mūvėjo baltas kelnes.

– Kaip sakoma, į gyvybės ceremoniją geriausia eiti ryškiai pasipuošus, – linksmi tarė jis, tačiau ta apranga nelabai tiko prie tamsios jo veido spalvos.

Pono Nakao namas stovėjo prabangiame Tokijo gyvenamajame rajone Setagajoje. Kaip tik buvo vakarieniškas metas ir iš įvairių pusių sklido ruošiamų valgių kvapai. Tikriausiai vienas jų buvo kaip tik tuo metu verdamo pono Nakao kūno.

– Čia, – pranešė Jamamotas, žiūrėdamas į žemėlapi savo telefone, ir sustojo. Tai buvo didelis, šiek tiek apdulėjęs namas, iš kurio vidaus sklido miso* aromatas.

– Tai vis dėlto miso! Taip ir maniau. Galbūt įmaišė ir šiek tiek baltojo miso? Tikras gardumėlis! Taip skaniai kvapia!.. – Jamamotas, džiaugsmingai uosdamas orą, įžengė vidun.

Prieškambaryje ant rausvo japoniško plakatinio popieriaus buvo užrašyta: „MASARU NAKAO GYVYBĖS CEREMONIJA“.

Sveikindamiesi atidarėme duris, ir mūsų pasitikti atėjo elegantiška žilaplaukė moteris su prijuoste, – matyt, pono Nakao žmona.

– O, kaip malonu, kad atėjote! Prašome užeiti. Jau už

*Tiršta fermentuota tyrė iš virtų sojų pupelių, dažniausiai vartojama sriuboms ir padažams gaminti.

kelių minučių pradėsime, – pranešė ji, įvesdama mus į svetainę. Kambario centre buvo stalas, papuoštas gausybe sezoninių gėlių, o ant jo jau stovėjo du dideli indai. Prisiminiau, kad tuos puodus ponas Nakao dažnai naudodavo. Kai dar buvo gyvas, neretai atsinešdavo juos į darbovietę, pilnus paties pagamintų ryžių, pagardintų įvairiomis sezoninėmis daržovėmis. Ponas Nakao geriau nei kas kitas žinojo, kaip branginti ir tausoti daiktus.

Žmogiena turi stiproką kvapą ir skonį, todėl neužtenka vien įprastai ją pakepinti ir pagardinti druska ir pipirais. Dauguma ją pirma kruopščiai nuverda ir tuomet deda troškintis į stipraus skonio miso sriubos puodą. Dažniausiai ją paruošti padeda specialios įmonės. Kaip tik keli vyrai, vilkintys darbiniais kombinezonais, nulenkę mums galvas ir išėjo.

Aplink puodus sėdėjo pasipuošę vyrai ir pasidabinusios moterys. Kai kurie iš jų jau buvo spėję persimesti koketiškais žvilgsniais, kiti buvo bepradedantys šnekučiuotis su dėmesį patraukusiu partneriu. Regis, kad *gyvybės ceremonija* jau buvo gerokai įpusėjusi.

– Taigi, pradėsime Nakao gyvybės ceremoniją, – paskelbė pono Nakao žmona, atidengdama puodų dangčius, kur kartu su kuniškais kopūstais, grybais enokiais, kitomis daržovėmis buvo ir išvirtas ponas Nakao.

– Prašome apščiau valgyti gyvybės ir sukurti naują gyvybę!